

Євген Головаха

А альтернативна
соціологія **Я**

Словник
для неслужбового
використання

ДУХ І ЛІТЕРА

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

УДК 316.1:159.942.3(038)

Г61

Г61 Головаха Євген

Альтернативна соціологія: словник для неслужбового використання. – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2024. – 184 с.

ISBN 978-617-8262-94-5

Наука – справа серйозна. Особливо, наука про суспільство, в якому кожному з нас доводиться жити з усіма серйозними наслідками, що з цього випливають. Але в соціології серйозність буває і надмірною, обмежуючи наше розуміння людей та їхніх проблем. І щоб цього не сталося, крім суто академічних соціологічних словників, потрібні й такі, кожне визначення в яких – крок від великого до смішного. Саме такий словник автор пропонує читачеві, сподіваючись, що зворотний крок він цілком здатний зробити самостійно. А завершує книгу блискуча післямова провідного українського соціолога Володимира Паніотто.

УДК 316.1:159.942.3(038)

ISBN 978-617-8262-94-5

© Головаха Євген, 2024

© ДУХ І ЛІТЕРА, 2024

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ВсТуп

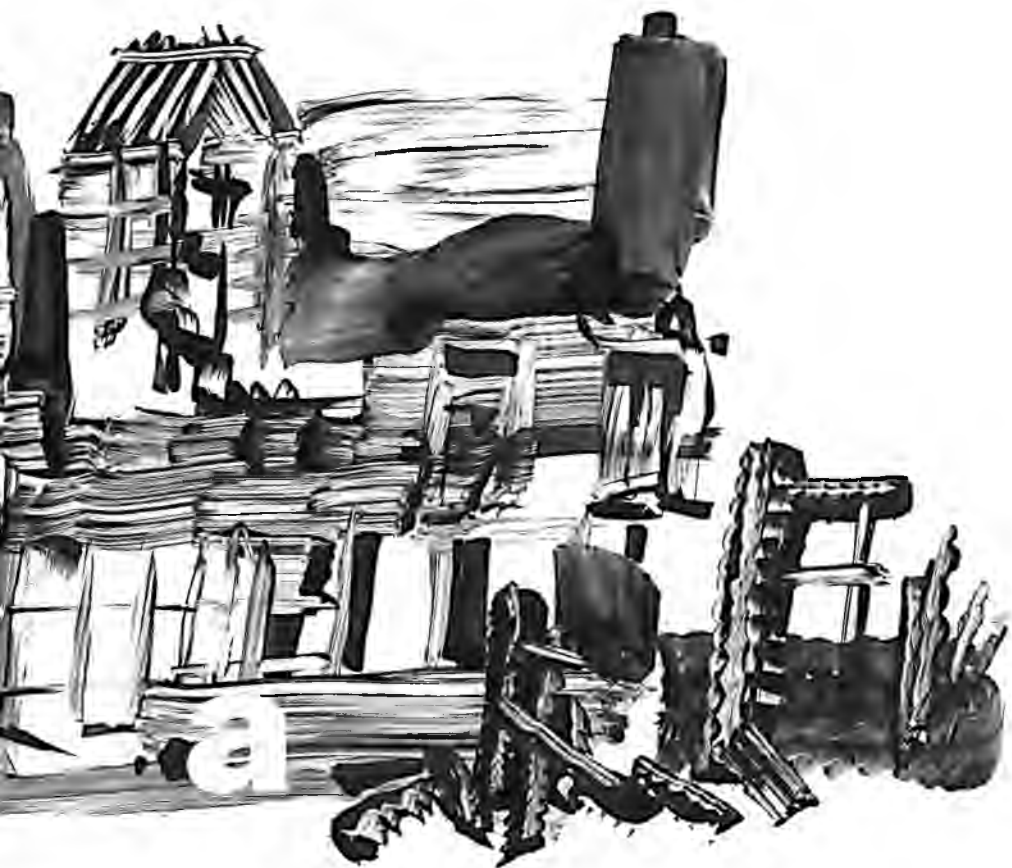
У соціології з її мінливими істинами, як і в самому соціумі з його останніми змінами не в найсвітліший бік, може стати у пригоді пошук альтернативних визначень наукових понять, які нерідко втрачають традиційний зміст. Альтернативи можуть бути різними. Я пропоную ту, що пов'язана з не найсерйознішим сприйняттям соціальної дійсності – іронічним.

Моя мати, Марія Злотіна, була викладачем філософії, філософом не лише за професією, а й за покликанням. І одним з її улюблених філософських афоризмів було визначення іронії як ввічливої форми розпачу. Не скажу, що визначення соціологічних понять, представлені в цій книзі,

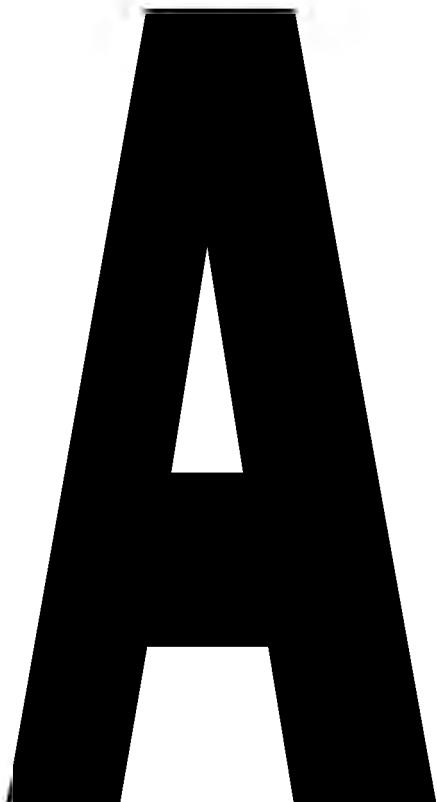
це безпосереднє відображення мого відчаю у спробі осягнути таємниці суспільства, керуючись канонічними визначеннями, які можна знайти у наукових словниках та енциклопедіях.

Зрозуміло, певна частка відчаю є у потаємних куточках свідомості кожного соціолога хоча б тому, що його евристичні можливості нерідко виявляються обмеженими у світі необмеженого соціального буйства. Але все ж таки головною метою створення цього словника є прагнення знайти нові смисли в термінах, якими ми іноді користуємося як звичними інструментами пізнання, не замислюючись про те, що до шкідливих звичок можуть належати не тільки паління або пияцтво, але й зловживання звичними поняттями в тих випадках, коли ми опиняємось у незвичному соціальному світі.

І взагалі, якщо справедливим є твердження, що людство сміючись розлучається зі своїм минулим, то і з минулим розумінням соціального світу потрібно розлучатися не без сміху. Саме таку альтернативу я і намагаюсь запропонувати читачам.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

A large, bold, black capital letter 'A' is centered on the page. The letter is solid black with a white outline, giving it a three-dimensional appearance. It is set against a plain white background.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

а

АБСТИНЕНТИ

розсудливі люди, які відмовляються завдавати собі шкоди вживанням алкоголю або участю в політичних виборах.

АВТОКОМУНІКАЦІЯ

спілкування з самим собою як різновид спілкування, учасники якого завжди задоволені рівнем інтелекту співрозмовника.

АВТОКРАТІЯ

необмежена влада обмеженого правителя.

АВТОМАТИЗМ

дія без участі свідомості; розрізняють природжений автоматизм, коли свідомість відключена природою, і набутий – коли вона відключена життєвим досвідом.

ЖЖ

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Ж

ЖАРГОН – мова соціальної групи, що дозволяє членам групи розуміти одне одного, незважаючи навіть на незнання літературної мови.

ЖІНОЧИЙ КОНСЕРВАТИЗМ – більш активне голосування жінок за консервативні партії як споконвічне їхнє прагнення зберегти все, що чоловіки намагаються зруйнувати.

ЖІНОЧІ РУХИ – рухи жінок, які приносять чоловікам найменше задоволення.

ЖИТТЄВІ ШАНСИ – можливості, які індивід отримує як представник соціальної групи, втрачаючи їх як особистість.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Т

ТАЄМНЕ ГОЛОСУВАННЯ – демократична процедура, що дозволяє не стільки виразити, скільки приховати свою волю.

ТЕОКРАТІЯ – влада божою милістю, а не милістю виборців.

ТЕОРІЯ «ДЗЕРКАЛЬНОГО Я» – теорія, яка стверджує, що самоповага – це відображення поваги оточення, і тим самим пояснює, чому п'яні так наполегливо вимагають поваги від товаришів по чарці.

ТЕОРІЯ ЗАЛЕЖНОСТІ – вчення про те, що бідні країни живуть погано, тому що залежать від багатих, і жили б набагато краще, якби залежали від бідних.

у

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >

Післямова

Перш ніж писати післямову до цієї книги, я вирішив запитати штучний інтелект (Chat GPT-4o), що він думає з цього приводу. Врешті-решт він вивчив тисячі післямов, можливо, порадить щось розумне. Я «нагодував» його файлом з «Альтернативною соціологією» й отримав проєкт післямови. Треба сказати, що перші два абзаци мені сподобалися, вони збіглися з моєю точкою зору. Ось ці два абзаци.

«Завершуючи читання книги «Альтернативна соціологія», ми можемо озирнутися на той шлях, який пройшли разом з автором, і оцінити значимість запропонованих ним ідей. Євгеній Головаха пропонує нам неординарний та іронічний погляд на соціологію, спонукаючи читача задуматися про традиційні поняття та підходи в цій науці.

Книга сповнена дотепних та влучних визначень, які не тільки розважають, а й змушують по-новому поглянути на звичні соціальні явища. Іронія як одна із форм дослідження соціуму дозволяє читачеві побачити, наскільки багатогранною та складною може бути соціальна реальність».

Але вже в третьому абзаці стало ясно, що в Chat GPT-4o (у творців ШІ чомусь не вистачило інтелекту дати йому нормальне ім'я) досить своєрідне уявлення про соціологічну культуру широкого кола читачів. Він пише: «Особливе значення цієї роботи полягає в її здатності стимулювати критичне мислення і творче осмислення соціальних процесів. Автор майстерно поєднує академічну строгість з легкістю викладу, роблячи книгу доступною для широкого кола читачів».

Щодо стимулювання мислення, то це точно! І з поєднанням строгості та легкості повністю згоден. Дивовижно те, що фактично в багатьох випадках спочатку йде точне визначення поняття, а потім у легкому доповненні воно ставиться під сумнів і змушує задуматися. Наприклад, визначення демократії з попереднього видання (в це видання чомусь не увійшло). «Демократія – це суспільний

лад, у якому влада належить народу, а все інше – владі». До точного визначення поняття додано лише чотири слова, які змушують замислитися над нашою демократією. Дійсно, ми досягли так званої мінімалістської демократії, коли зміна влади відбувається: у нас лише один президент був обраний на другий термін, а всі інші не втрималися при владі. В цьому сенсі влада належить народу. Але чи означає це повноцінну демократію? Або (вже з цієї книги) «ВАЛІДНІСТЬ – відповідність мети і засобів соціологічного вимірювання; повністю валідні лише безцільні вимірювання»; «ВАГОН З ОРКЕСТРОМ – феномен, що спостерігається після виборів, коли в опитуваннях виборці віддають переможцеві більше голосів, а переможеному менше, ніж на виборах, віддаючи перевагу грати в оркестрі на урочистостях переможця, а не на похороні переможеного»; «ДЕВІАЦІЇ – протизаконні або аморальні дії, що мають відхилення від нормальної поведінки в суспільстві так само, як і вчинки благородні; на відміну від останніх, девіації досить часто залишаються безкарними». Все це приклади того, як спочатку даються точні визначення поняття, а потім дотепне продовження надає цьому поняттю інший сенс або відтінок.